

1. **הזכות לבריאות** - כיצד בכוונתכם להתמודד עם חוסר השוויון בבריאות ועם הפערים העמוקים במצב הבריאות (למשל בתוחלת החיים) בין קבוצות אוכלוסייה, שכבות חברתיות שונות ובין מרכז לפריפריה? האם תפעלו לעצירת והפיכת ההפרטה של שירותי הבריאות

מרצ רואה במערכת הבריאות נדבך מהותי ברשת הביטחון הסוציאלית במדינה דמוקרטית, וסבורה שעל המדינה מוטלת חובה לספק לאזרחיה שירותי בריאות איכותיים ושיוויונים. מרצ פועלת ותוסיף לפעול בנחישות על מנת לעצור את התדרדרות מערכת הבריאות הציבורית ולדאוג לשיקומה, וזאת על ידי הוספה של השקעה בתשתיות פיזיות ובכוח אדם, עדכון קבוע לתקציב סל התרופות בחקיקה, עצירת ההפרטה של שירותי הבריאות, וביטול הפערים הנובעים משיוך אתני ומעמדי ומהפער בין הפריפריה למרכז - ע"י אימוץ תכנית לאומית לצמצום הפערים בבריאות.

בנוסף, סבורה מרצ כי יש להגדיל את תחום הכיסויים של הביטוח הממלכתי בין היתר ע"י קידום רפורמות בתחום הטיפול הסיעודי, הרחבת השירותים הניתנים בסל הבריאות והוספת שנתונים נוספים לתכנית הכיסוי של בריאות השן.

2. **הזכות לקיום בכבוד** - כיצד בכוונתם לטפל בתופעת העוני הנרחבת והקשה הקיימת בישראל, בהעדר סטנדרט כמותי מבוסס לקיום בכבוד, עם רשת בטחון סוציאלית מדולדלת, וחוסר בהגנות על חייבים שאינו מאפשר להם לצאת ממעגל העוני?

מרצ סבורה שיש לפעול לשינוי מהותי במחויבותה של המדינה לקיום בכבוד של אזרחיה, ולשם כך בין היתר תמשיך במאמציה לחוקק את חוק יסוד: זכויות חברתיות, שנועד לעגן את מחויבות המדינה לזכויות אלו. במקביל, השקפת העולם לאורה פועלת מרצ שמה במרכזה יצירת רשת ביטחון חברתית אמיתית ורחבה, שתסייע במאבק בעוני ובצמצום אי-השוויון החברתי. מרצ תומכת בהצגת ויישום תכנית מקיפה למלחמה בעוני, ובהקצאת תקציבים ראויים לה, ועם כניסתה לממשלה תדרוש הצגת יעדים קונקרטיים ולוחות זמנים לצמצום משמעותי במימדי העוני.

במסגרת זאת, תומכת מרצ בהעלאה ועדכון תדיר של קצבאות הילדים, עדכון של קצבאות הזקנה והנכות, והעלאת שכר המינמום וקביעת מנגנון לעדכונו. מרצ תמשיך להיאבק גם על הרחבת הדיור הציבורי, על שמירה על שוק עבודה בטוח והוגן, ועל חיזוק מפעלי ההזנה ושיפור השירותים החברתיים. בנוסף, מאמינה מרצ בצורך לעצור את ההדרדרות של משקי בית אל מתחת לקו העוני

ע"י התנפחות מהירה של חובות. בין היתר תומכת מרצ בהקמת קרן ממשלתית להלוואות ללא ריבית להחזרי חובות לזכאים ובאיסור על ניתוקי מים וחשמל כאמצעי לגביית חובות.

3. **הזכות לדיור** – כיצד תפעלו לממש את הזכות לדיור של אוכלוסיות שונות בישראל? האם תקדמו דיור בר השגה שיותאם להכנסה? האם תקדמו דיור ציבורי ותאפשרו לדיירים ותיקים לרכוש את דירותיהם? האם תפעלו למנוע הפליה בדיור בכלל, ובקבלה לישובים קהילתיים בפרט?

מרצ מאמינה שלכל אזרח/ית בישראל זכות בסיסית לדיור, ועל המדינה מוטלת החובה להבטיח לכל תושביה ותושבותיה קורת גג ראוייה, ע"י התמודדות כוללת ומקיפה עם סוגיית הדיור. בין היתר, סבורה מרצ כי:

1. יש לפעול ליישום מיידי של חוק הדיור הציבורי שחוקקה המפלגה, ולהשתמש בכספי מכר הדיור הציבורי להגדלה מאסיבית של מאגרי הדיור הציבורי - בסדר גודל של כ- 15 אלף יחידות דיור, ולעצור מיידי את המכירת הלא חוקית של דירות הדיור הציבורי כפי שנחשף בחודשים האחרונים. בנוסף, יש לצאת מיידי במבצעי שיפוץ נרחבים, שיביאו את הדירות לסטנדרט מחייה הוגן שישמור על כבודם ובריאותם של הדיירים. לצד מאמצי ההחייאה של הדיור הציבורי, יש לפעול להגדלת הסיוע בשכר דירה לזכאים, ולהבאתו לרמה ריאלית, המשקפת את העלייה במחירי הדיור בעשור האחרון.

2. מרצ סבורה שיש להשתמש במדיניות הקצאת קרקעות ומתן אישורי בנייה כאמצעי להשפיע על תמהיל שוק הדיור, ובין היתר להתנות אישורים לבנייה חדשה בגיוון גודל הדירות ובשילוב דיור בר השגה. בנוסף, יש לקבוע הוראות לבניית דירות נגישות לבעלי-מוגבלויות, ולשלבן בכל פרויקט של בנייה חדשה.

3. מרצ הובילה את ההתנגדות בכנסת האחרונה נגד גזענות בדיור, התנגדה באופן נחרץ לאפלייה בקבלה ליישובים קהילתיים והציעה חוק שיטיל אחריות פלילית על מי שמסרב להשכיר דירה לדיירים על רקע השתייכותם לקבוצות אוכלוסייה שונות. מרצ תמשיך להיאבק נגד פרקטיקות מפלות בדיור- שכונות לדתיים בלבד, העדפה למשרתי בצבא בהטבות לדיור ועוד.

4. **הזכות לחינוך** - כיצד בכוונתכם לפעול לצמצום הפערים הקשים בחינוך בין השכבות החלשות לחזקות בישראל, שהם תוצר של הפרטה הולכת וגוברת של מערכת החינוך? כיצד תתמודדו

עם תשלומי ההורים הגבוהים? והאם בכוונתכם לקדם תקצוב דיפרנציאלי בהתאם לצרכי האוכלוסייה?

לתפיסתה של מרצ, מערכת חינוך איכותית ושיוויונית היא המשאב החשוב ביותר לכינונה של חברה דמוקרטית, שוויונית ומצליחה, וכי יש בכוחה של מערכת כזו להביא למימוש הפוטנציאל הגלום בילדי ישראל, ולקדם ערכים של סולידאריות חברתית ומגמות דמוקרטיות.

מרצ תומכת בהנהגת יום לימודים ארוך; בצמצום גובה תשלומי הורים; בתקצוב דיפרנציאלי לפי מצע סוציו-אקונומי; בהפסקת הפרקטיקה של הסללה לחינוך המקצועי הפוגעות בתושבי הפריפריה ובאוכלוסייה הערבית בישראל; ובעצירת תהליכי ההפרטה בחינוך – הפוגעים קשות הן בסגל ההוראה והן באיכות החינוך הניתן לתלמידים.

מרצ תפעל כדי לדאוג ליישום ראוי של חוק חינוך חובה לילדים בגילאי 3 ותדרוש הוספה של סייעת נוספת בכל גן בגילאים 3-4 בו למעלה מ-17 ילדים, צמצום מספר הילדים בגנים ל-עד 25, התאמה של המבנים והמתקנים בגנים לילדים בני שלוש, כולל פינת החתלה ורחצה והבאת היחס בין גנות לילד למה שנהוג במדינות ה OECD המתקדמות (גנות לכל 6-8 ילדים).

5. **הזכות לתנאי עבודה הוגנים** – כיצד בכוונתכם להתמודד עם התופעה הנרחבת של העסקה קבלנית והעסקה לפי שעה שתוצאותיה הפרה נרחבת של זכויות? ועם האפליה השיטתית של זכויותיהם של קבוצות מוחלשות בשוק העבודה כמו נשים, ערבים, עולי אתיופיה וברה"מ לשעבר, חרדים ועוד? ועם המציאות של עובדים עניים?

לתפיסתה של מרצ, תעסוקה בטוחה, הוגנת ומתגמלת היא מרכיב חיוני לרווחתם של אזרחי ישראל, ומהווה אמצעי עיקרי לפרנסה, עיסוק, מימוש עצמי וקיום בכבוד, וכי על המדינה לפעול ליצירת שוק תעסוקה בטוח, הוגן וצומח. בין המאמצים ליצירת שוק עבודה בטוח, מרצ סבורה שיש לחזק משמעותית את האגף לאכיפת חוקי העבודה במשרד הכלכלה, ולתת בידי כלים מממשים לפיקוח אפקטיבי על תעסוקה הוגנת, שיוויונית ובטוחה. מרצ תומכת גם בהעלאת שכר המינימום וקביעת מנגנון לעדכון תדיר שלו. מרצ קוראת לכל ממשלה שתקום לנקוט צעדים דחופים לטיפול

במקביל, מרצ מאמינה שיש לחדול מצורות ההעסקה הפוגעניות הנהוגות במגזר הציבורי ולמגר את תופעת עובדי הקבלן במגזר הציבורי תוך כמה שנים. מרצ תומכת בנוסף גם בהחזרת האחריות לאספקת שירותי רווחה וחינוך ע"י המדינה, ותבקש לקדם התווית תכנית רב-שנתית להלאמה

הדרגתית של שירותי הרווחה והחינוך שהופרטו, בדגש על עובדות ועובדי הוראה ונותנות ונותני שירותים במוסדות רווחה.

6. **זכויות המיעוט הערבי** - כיצד בדעתכם לפעול לשינוי האווירה העכורה, ולעיתים עוינת, כלפי המיעוט הערבי בישראל, לפעול נגד מופעי וביטויי גזענות נגד ערבים, לקדם חיים משותפים ולהבטיח מימוש הזכויות הקולקטיביות והפרטניות של מיעוט זה? וכיצד תפעלו לצמצום הפערים ואי השוויון בין יהודים לערבים בכל תחומי החיים, לרבות בחינוך, בתחבורה ציבורית, בתשתיות לישובים, בזכויות תכנון והקצאת קרקע ובתעסוקה? ובפרט **לגבי הבדואים בנגב** – כיצד בדעתכם לקדם פתרונות התיישבותיים הולמים לכפרים הבלתי מוכרים, שיהיו צודקים, ישימים ותואמים את אורח חייהם?

מרצ מאמינה בקידום שיוויון זכויות מלא לאזרחיה הערבים של מדינת ישראל, שיתבטא הן ברמת השירותים החברתיים ואיכות התשתיות המוצעת, והן במימוש זכויותיהם הפוליטיות והגנה מפני אפליה וגזענות. בין היתר, סבורה מרצ כי יש לפעול לגיבוש תכנית לאומית רחבה לצמצום הפערים בין המיעוט הערבי לאוכלוסייה הכללית בכל תחומי החיים - קידום ופיתוח איזורי תעשייה ביישובים הערביים; הגדלה ניכרת של ההשקעה בשירותי רווחה וחינוך ובריאות באזורים אלו; פיתוח התחבורה הציבורית ביישובים הערביים, באופן שישפר גם את הזדמנויות התעסוקה במגזר; וקידום היצירה והנראות התרבותית של המיעוט הערבי בישראל.

מרצ סבורה שהחקיקה הגזענית והאנטי דמוקרטית לה היינו עדים בשנים האחרונות: חוק למניעת פגיעה במדינת ישראל באמצעות חרם; חוק וועדות הקבלה ביישובים קהילתיים; חוק הנכבה (איסור ציון יום העצמאות כיום אבל); וחוקים נוספים, היא מסוכנת למרקם החיים המשותף בישראל, ויש לפעול על מנת לבטלה.

מרצ הובילה בכנסת האחרונה מאבק נחוש נגד העברת חוק פראוור, ומאמינה שיש לפעול למציאת הסדר הוגן שיקדם הכרה ופיתוח של הכפרים הלא מוכרים בנגב, תוך שיתוף מלא של האוכלוסייה המקומית.

7. **זכויות מבקשי המקלט לחיים בכבוד וזכויות תושבי דרום תל אביב** - כיצד בכוונתכם לפעול על מנת להגן על זכויות האדם של מבקשי המקלט, השוהים בישראל ללא אשרות עבודה וללא נגישות לשירותים בסיסיים, וכיצד בכוונתכם לשנות את המדיניות של כליאת מבקשי מקלט? כיצד תפעלו לקידום מדיניות המשפרת את מצבן של השכונות בדרום תל אביב ובאזורים מוחלשים אחרים, אשר עליהם נופל הנטל?

מרצ הובילה את המאבק בכנסת להבטחת זכויותיהם של מבקשי המקלט בישראל, נגד חוק המסתננים, ותוך ראייה של מכלול הגורמים המושפעים, ובעיקר המצב הקשה וההזנחה רבת השנים של שכונות דרום ת"א. מרצ תמשיך ותפעל לביטול כליאה ללא משפט של מבקשי מקלט ופליטים, ולמציאת חלופות לחוק שיתמקדו בשיקום שכונות דרום ת"א, עידוד פיזורם של מבקשי המקלט ברחבי ישראל, מתן אשרות עבודה, גישה לשירותי בריאות ורווחה, עידוד מעסיקים מהפריפריה להעסקת פליטים ומבקשי מקלט, וכמובן עמידה על כך שישראל תמלא את חובותיה על פי החוק הבינלאומי כלפי אוכלוסייה זו, כולל בחינת בקשות המקלט בהתאם לסטנדרטים הנהוגים בעולם המפותח. ישנם פתרונות הוגנים, חוקיים, כלכליים, מוסריים ויעילים לבעיות העולות מכניסתם של מבקשי המקלט לישראל והצטופפותם בשכונות דרום ת"א, מרצ תפעל שהמשלה הבאה שתקום תאמץ אותם.

8. **זכויות האדם בשטחים** - כיצד בכוונתכם להתמודד עם המציאות שבה בשטח טריטוריאלי אחד, ותחת אותו שלטון, חיות שתי אוכלוסיות הכפופות לשתי מערכות נפרדות של חוקים ונורמות בכל תחומי החיים, החלות על בסיס אתני-לאומי שאחת מקנה את הזכויות והזכויות של הדין הישראלי, והשנייה צבאית בעיקרה, מקפחת ופוגענית?

מרצ מאמינה שזהו אינטרס מרכזי של מדינת ישראל לסיים את הכיבוש ולהגיע להסדר שבמסגרתו תתקיים מדינה פלסטינית לצד מדינת ישראל על בסיס גבולות 1967. הכיבוש הינו הפרה מתמשכת של זכויות האדם והוא מנוגד לאינטרס הישראלי ולערכי המוסר. כל עוד נמשך הכיבוש הישראלי בשטחי הגדה המערבית והמזור על עזה, ישראל מחויבת גם לשמירה על זכויות האדם של האוכלוסייה הפלסטינית בשטחים אלו. מרצ תמשיך כפי שעשתה בעבר לפעול להגנה על זכויות הפלסטינים בשטחים, לקידום חופש תנועה, הסרת מחסומים, הרחבת הפעילות החקלאית והדיג, ואכיפה נמרצת של החוק על מתנחלים הפוגעים בפלסטינים וברכושם. אולם, אין כיבוש נאור, והמטרה המרכזית היא להביא את הכיבוש על הפרקטיקות המפלגות שלו לסיום בהקדם האפשרי.

זכויות תושבי ירושלים המזרחית – איך בכוונתכם לטפל במציאות הקיימת בירושלים המזרחית שבה סובלים התושבים מהזנחה קשה בתשתיות בכל תחומי החיים, לרבות תשתיות ביוב, מים, דואר, כבישים, חינוך, בריאות ועוד? ובאופן ספציפי, במציאות של השכונות מעבר לגדר אשר סובלות מהתנערות גורפת מאחריות לגביהן?

מרצ מאמינה בקידום שוויון זכויות אזרחי-כלכלי-חברתי מלא לתושביה הערבים של ירושלים, שיתבטא הן ברמת השירותים החברתיים ואיכות התשתיות המוצעת, והן בהגנה מפני אפליה וגזענות. תושבי ירושלים המזרחית סובלים מהפליה תקציבית חמורה הן ברמת המדינה והן ברמה המוניציפאלית. מרצ מתחייבת לטפל בהפליה זו בשתי הרמות ולהבטיח

קבלת התנאים הדרושים לקיום בכבוד של תושבי מזרח העיר ירושלים, וכל השירותים הנדרשים לשם כך. נשים דגש על חיבור השכונות לתשתיות המים והביוב, בניית כיתות לימוד החלת חוק חינוך חניס לגילאי 3-4, שיפור מערכת הבריאות ושירותים תומכים לקהילה.

חופש הביטוי – כיצד תפעלו לחזק את השחיקה בחופש הביטוי שאנו עדים לה בשנים האחרונות, וכוללת הצעות חוק המגבילות חופש ביטוי, פיזור לא חוקי של הפגנות, מעצרי מפגינים, הערמת קשיים על המבקשים להפגין, חקירות של פעילים פוליטיים וחברתיים וחוסר סובלנות ציבורית כלפי ביטויים קשים החורגים מהקונצנזוס?

מרצ תוסיף להוביל את המאבק להגנה על הדמוקרטיה וזכויות האדם מפני גילויי גזענות ופשיזם שמתבטאים ביוזמות חקיקה אנטי-דמוקרטיות, פגיעה במערכת המשפט, פגיעה בעיתונות החופשית, בחופש ההפגנה והמחאה, חופש האמנות והאקדמיה ובהצרת חופש הביטוי. חופש הביטוי הוא חופש הביטוי הוא נשמת אפה של הדמוקרטיה, הוא זכות יסוד שהשמירה עליה הכרחית לעצם אפשרות קיומה של חברה דמוקרטית, להגנה על זכויותיהן של קבוצות מיעוט וקבוצות מוחלשות, וחשובה דווקא במקרים של ביטויים קשים ומקוממים. מרצ עמדה בחזית המאבק נגד יוזמות החקיקה המבקשות להצר את חופש הביטוי, להגבילו, או לאפשרו רק לקבוצות מסוימות או לדעות המייצגות את הרוב בישראל. (לינק למה מרצ עשתה בכנסת האחרונה)